

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування комунального закладу
«Острозький психоневрологічний інтернат»
Рівненської обласної ради**

12 червня 2023 року

м. Київ, 2023

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 12.06.2023 групою НПМ здійснено відвідування комунального закладу «Острозький психоневрологічний інтернат» Рівненської обласної ради (далі – інтернат, заклад).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Захаров Руслан Бахтіярович, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Федусик Юлія Вадимівна, заступник начальника відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Вовк-Собіна Ольга Миколаївна, представник громадської організації;

Круцюк Оксана Володимирівна, представник громадської організації.

Інтернат знаходиться за адресою: вул. Бельмаж, буд. 109, м. Острог, Рівненська обл.

Інтернат розрахований на 270 ліжко-місць, у день візиту в закладі проживало 246 осіб, з яких 88 чоловіки, 158 – жінок. Дієздатних – 77 осіб, недієздатні – 169 осіб, над 111 підопічними опіку здійснює заклад. Серед загальної кількості підопічних 28 ліжкохворих.

Загальна чисельність штату складає 153 одиниць, із яких: 104 медсестри, працівники апарату управління 49.

Інтернат є стаціонарним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в інтернаті.

Територія закладу огорожена та доглянута. На території інтернату розташована зона відпочинку, прогулянкове подвір'я, власна церква, де підопічні можуть реалізувати свої релігійні потреби.

Заклад має централізоване водопостачання та автономне опалення, є гаряча вода, температура в житлових кімнатах становить 21°C.

Заклад розташований у шести корпусах: корпус №1 (житловий, триповерховий); корпус № 2 (житловий, двоповерховий); корпуса № 3, 4 (житловий, одноповерховий); адміністративний та банно-пральний комплекс.

Будівля інтернату обладнана автоматичною пожежною сигналізацією, ведеться облік наявних вогнегасників, забезпечено їх своєчасне обслуговування. Вікна інтернату не заґратовані, наявні схеми евакуації на кожному поверсі.

Працівниками проводиться належне прибирання в спальних кімнатах та приміщеннях загального користування. Забезпечується догляд за ліжкохворими підопічними: надається допомога у годуванні, здійсненні індивідуальних санітарно-гігієнічних процедур.

Санітарний стан кімнат, постільної білизни та одягу підопічних задовільний.

Приміщення харчоблоку, робочі поверхні та посуд – чисті.

Неприємні запахи відсутні. Витяжка в робочому стані, приміщення харчоблоку забезпечено гарячою та холодною водою, підігрів води здійснюється електричним бойлером. Санітарні книжки працівників кухні не прострочені, медичний огляд пройшли усі.

Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням, наявне щоденне та перспективне меню.

В корпусах наявні кулери з питною водою та посудом для пиття.

З метою забезпечення прав та інтересів підопічних при інтернаті функціонує Громадська рада. Положення та склад Громадської ради затверджено наказом директора від 12.01.2016 №5. Громадська рада вивчає умови проживання підопічних, організовує культурно-масову роботу серед підопічних.

Організовано використання та облік особистих коштів підопічних відповідно до Порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями/підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Мінсоцполітики України від 17.08.2018 № 1173.

Підопічних забезпечено індивідуальним одягом відповідно до розміру та сезону. Видача і списання одягу і білизни здійснюється відповідно до вимог наказу Мінсоцполітики України від 19.08.2015 № 857 «Про затвердження

Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення». Підопічним створені належні умови для проведення досугу та проживання.

Підопічні, що на момент відвідування знаходились в інтернаті, легко ідуть на контакт, позитивно реагують на членів групи НПМ.

Інтернат отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики відповідно до наказу МОЗ України від 22.11.2018 №2162 та надає медичну допомогу за спеціальністю «психіатрія», «терапія» та «сестринська справа».

До посадових інструкцій медичного персоналу окремим пунктом внесено обов'язок дотримуватись вимог статті 10 Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведінки та покарання.

На інформаційних стендах інтернату наявна інформація про права і обов'язки підопічних, адреси і контактні дані посадових осіб, у т.ч. Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав.

Закладом налагоджена співпраця з місцевим центром з надання безоплатної правової допомоги відповідно до ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу».

Заклад налагодив співпрацю з благодійними та волонтерськими організаціями, від яких отримує гуманітарну допомогу, що обліковується та використовується на потреби підопічних. Пенсії підопічні витрачають для задоволення власних потреб.

Усі підопічні забезпечені медичним обслуговуванням у повному обсязі.

У закладі дотримано вимоги наказу МОЗ України від 08.08.1995 № 147 «Про гематологічний контроль при лікуванні лепонексом (клозапіном)»: гематологічний контроль підопічним, які приймають клозапін, здійснюється щомісячно.

Інтернатом здійснюється організація надання вторинної медичної допомоги, організовано щорічний комплексний медичний огляд підопічним.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування НПМ здійснено 27.04.2021. За результатами попереднього відвідування НПМ вносились пропозиції:

1. Міністерству соціальної політики України спільно з Міністерством внутрішніх справ України:

З метою додержання прав підопічних на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання розробити та затвердити порядок обліку фактів виявлення тілесних ушкоджень під час перебування підопічних в установах соціального захисту населення та інформування про них органи та підрозділи поліції.

2. Міністерству соціальної політики України спільно з Міністерством охорони здоров'я України:

З метою додержання права підопічних на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання розробити та затвердити правила застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади в установах соціального захисту населення.

3. Рівненській обласній державній адміністрації:

3.1. Забезпечити:

- контроль за додержанням прав підопічних ПНІ;
- контроль за якістю та обсягом надання медичної допомоги підопічним Острозького ПНІ;
- додержання норм житлової площі на одну особу.

4. Комунальному закладу «Острозький психоневрологічний інтернат» Рівненської обласної ради:

4.1. Припинити практику застосування ізоляції підопічних в якості покарання.

4.2. Забезпечити:

- систематичне здійснення електроенцефалографії хворим на епілепсію підопічним відповідно до вимог Клінічного протоколу;
- гемолітичний контроль відповідно до наказу МОЗ України від 08.08.1995 № 147;
- ведення медичної документації відповідно до встановлених наказом МОЗ України від 14.02.2012 №110 форм;
- наявність та, у разі потреби, використання актуальних медичних протоколів «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап», затвердженого наказом МОЗ України від 05.06.2019 № 1269;
- дотримання мінімальних площ на одне ліжко місце відповідно до ДБН В.2.2-18:2007;
- дотримання Мінімальних норм, затверджених наказом Мінсоцполітики від 19.08.2015 № 857;

- підопічним вільний доступ особистих речей відповідно до вимог Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання;
- доступ до телефонного зв'язку підопічним, які не мають власних телефонів.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

1. Порухення права на життя (стаття 27 Конституції України).

У закладі відсутні захисні споруди (укриття) та будь-які обладнані підвальні приміщення, які мають забезпечувати можливість безпечного перебування підопічних та персоналу закладу у разі повітряної тривоги або обстрілів, що не відповідає вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, абзацу другому підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, та вимогам наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту».

2. Порухення права достатній життєвий рівень (стаття 48 Конституції України).

У порушення вимог ДБН В.2.2-18:2007 фактична норма площі на одного підопічного в окремих кімнатах закладу на день відвідування складала від 3 до 5 м², тоді як має бути не менше 8 м².

3. Порухення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України, статті 283, 284 Цивільного кодексу України).

У ході відвідування закладу групою НПМ також перевірено організацію надання медичної допомоги підопічним.

В інтернаті наявна медична частина, де зберігається медична документація підопічних, є процедурний кабінет та кабінет медичного персоналу.

Під час огляду наявних у закладі медичних препаратів не виявлено ліків з простроченим терміном придатності.

Декларації з сімейним лікарем укладено усіма підопічними.

У закладі наявне приймально-карантинне відділення, до якого розміщуються під час влаштування до стаціонарного відділення підопічні на 14 днів для подальшого спостереження відповідно до вимог ДБН В.2.2-18-2007 «Заклади соціального захисту населення».

Відповідно до журналу реєстрації тілесних ушкоджень у період з січня по червень 2023 року відсутні записи щодо отримання тілесних ушкоджень підопічними інтернату.

Протягом 2022 року у лікарні помер 21 підопічний, більшість з них у зв'язку із серцево-судинними захворюваннями.

Протягом 2023 року у лікарні померло 7 підопічних, з них 1 підопічний у віці 55 років (причина смерті – захворювання органів дихання), 6 підопічних у віці від 56 років до 80 і більше (причина смерті – серцево-судинні захворювання).

Поряд з цим виявлено недоліки, які призводять до порушення прав підопічних, зокрема:

- у листках медичних призначень не зазначено тривалості прийому медичних препаратів.

4. Порушення права на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання (стаття 28 Конституції України, стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 10 пункту 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання).

За неодноразовими повідомленнями підопічних під час інтерв'ювання, останніх ізолюють до будівлі «павільйон» у якості покарання за погану поведінку або за відмову працювати на прилеглий території або на допоміжному господарстві.

На питання громадських моніторів про те, чи ізолюють підопічних і як відбувається фіксація підопічних, лікар-психіатр та персонал повідомив, що ізоляцію або гамування до підопічних не застосовують, а заспокоюють медикаментозно. Проте перевірити зазначену інформацію не вдалося у зв'язку з відсутністю записів у медичних картах про факти ізоляції з метою медичного гамування.

Зі слів підопічних адміністрацією закладу застосовується примус до фізично важкої праці (розвантаження гуманітарної допомоги, переміщення дров з машини до складу, неоплачувана праця на підсобному господарстві, котре наразі перебуває в оренді у фізичної особи-підприємця).

Персонал інтернату і підопічні повідомляли про випадки втечі підопічних за межі закладу.

5. Порушення права на вільний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України). У закладі підопічні протягом дня збираються в приміщенні для дозвілля або в тісному коридорі, де розташований телевізор.

6. Порушення права на контакт із зовнішнім світом (пункт 54 Стандартів КЗК).

Зі слів підопічних, адміністрація і персонал інтернату забороняють їм мати та користуватися мобільними телефонами. Адміністрація і персонал підтвердили таку заборону, аргументуючи це тим, що підопічні можуть повідомити інформацію про місцезнаходження стратегічних об'єктів, які знаходяться неподалік від закладу.

Персонал підтвердив, що дають змогу зателефонувати підопічним у визначені дні, а саме: по суботам для підопічних 1 корпусу; у неділю - для підопічних 2 корпусу.

7. Порушення права на свободу та особисту недоторканність (стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 23 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

Директор установи, який є опікуном для 111 підопічних, повідомив, що не володів інформацією про свій обов'язок ініціювати процес перегляду підстав для перебування підопічних в установі та поновлення їхньої дієздатності.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Забезпечити контроль за додержанням прав підопічних комунальним закладом «Острозький психоневрологічний інтернат» Рівненської обласної ради;

2. Забезпечити наявність захисних споруд (укриття) та будь-яких обладнаних підвальних приміщень, які мають забезпечувати можливість безпечного перебування підопічних та персоналу закладу у разі сигналу «Повітряна тривога» або обстрілів відповідно до Вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579, та ДБН В.2.2.-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;

3. Забезпечити підопічних достатньою житловою площею з розрахунку 8 м² на одну особу відповідно до вимог пункту 6.1.1.2 ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення»;

4. Забезпечити наявність у листках медичних призначень тривалість прийому медичних препаратів, відповідно до статті 49 Конституції України, статті 283, 284 Цивільного кодексу України;

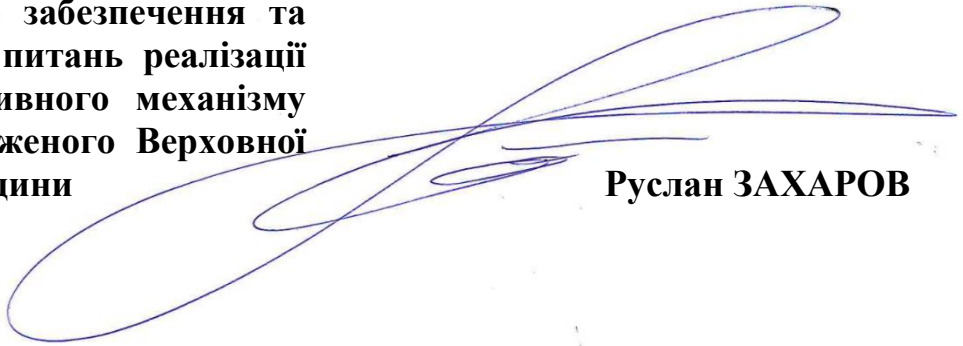
5. Ініціювати проведення службового розслідування, притягнути винних до відповідальності та не допускати у подальшому ізоляції підопічних у якості покарання за погану поведінку;

6. Унеможливити у подальшому практику щодо заборони адміністрацією інтернату, користування підопічними мобільними телефонами або іншим майном.

Додатки: фотоматеріали – на 6 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст відділу реалізації
національного превентивного механізму
в закладах соціального забезпечення та
освіти Департаменту з питань реалізації
національного превентивного механізму
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Руслан ЗАХАРОВ

Додаток: фото до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

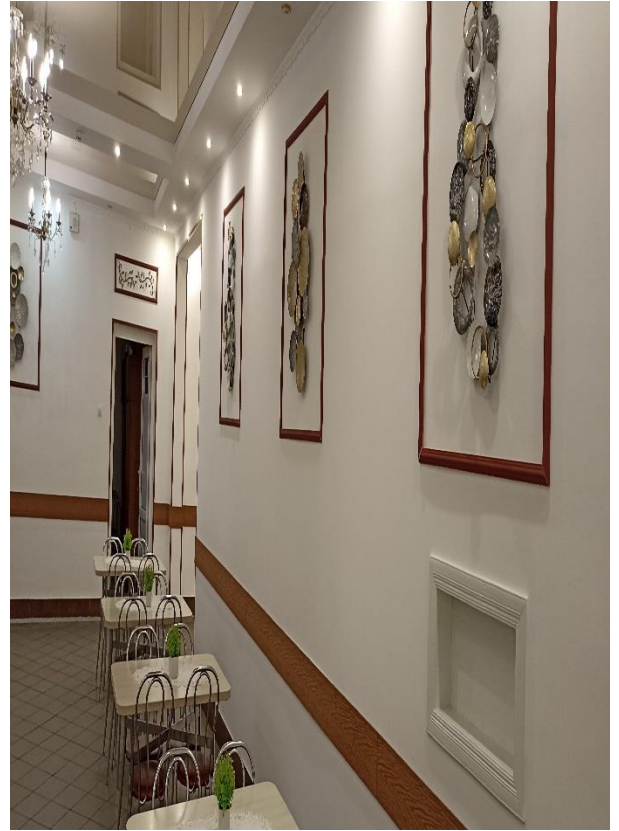
Фото 10

Φοτο 11

Φοτο 12

Φοτο 13

Фото 14

Фото 15

Фото 16

Фото 17

Фото 18

Фото 19

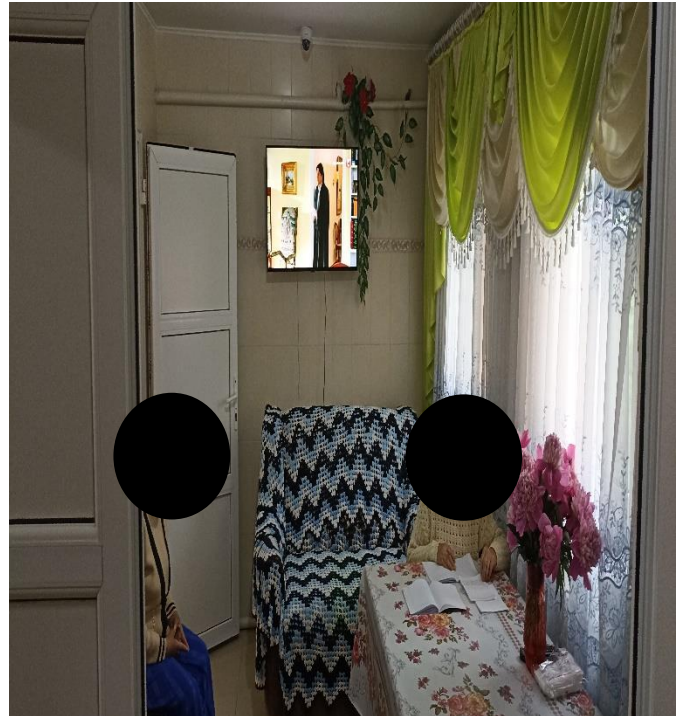

Фото 20

Фото 21

Фото 22

Фото 23

Фото 24

Фото 25

Фото 26

Фото 27

